

STŘÍPKY Z HISTORIE PŘEROVA

PŘEROVSKÉ POVĚSTI

Sestavil z různých materiálů Jiří Rosmus

Obsah:

- 1 Ďábelská jeskyně**
- 2 O přerovských hastrmanech**
- 3 O původu jména Přerov**
- 4 O zlatém prstenu**
- 5 O studánce v Předmostí**

ĎÁBELSKÁ JESKYNĚ

V Předmostí na Žernavě bývala jeskyně, ve které žili d'áblové. Potvory to byly strašné, chlupaté a vypasené. Když tihle d'áblové chytili nějakého člověka, uspořádali soud a na něm rozhodovali, zdali je ten člověk dobrý nebo zlý. Pokud zjistili, že je dobrý, bez okolků ho upekli a snědli. A jestliže rozhodli, že je zlý, proměnili ho v d'ábla, aby jim pomohl chytat další lidi.

Lidem se samozřejmě takoví děsiví sousedé nelíbili, a tak se radili, jak na ně. Jeden říkal tak, druhý onak, ale nakonec museli všichni uznat, že po dobrém to s d'ábly nepůjde. Rozhodli se tedy, že se na ně vydají a pobijí je.

Jedné obzvláště tmavé noci se začali odvážlivci pomalu stahovat k jeskyni. Když se všichni sešli na dohodnutém místě, vytáhli ze skrýší pevné klacky a těžké kameny, které si tam předem připravili. Nebyly to kdovíjaké zbraně, ale oni lepší neměli.

Skryti za křovinami čekali, dokud se z jeskyně nevynořila zavalitá postava jednoho z d'áblů. V tu chvíli se ten nejkurážnější z mužů vydal k jeskyni a začal na pekelníka dorážet. Hluk pŕtky vylákal z jeskyně i ostatní d'ábly. Muž na nic nečekal, otočil se a začal utíkat směrem ke křoví, kde číhali ostatní muži. D'áblové ho samozřejmě pronásledovali. Jakmile se dost vzdálili od jeskyně, vyrazili muži z úkrytu, zaskočili jim cestu a pustili se do nich klacky a kamením.

Překvapení d'áblové kolem sebe ve zmatku tloukli a kopali, zlostí a bolestí vyli, skučeli a ječeli, ale najednou se všichni obrátili a za děsného řevu zmizeli v lese.

Lidé si konečně oddechli. Aby d'áblům nenapadlo se vrátit a jeskyni zase obsadit, rozhodli se lidé vchod do jejich doupěte zavalit kamením. Sotva se dali do práce, ozval se příšerný řev. Z jeskyně se vyřítil sám Belzebub a ztratil se v hustém lese. Nezbylo po něm nic, jen trocha puchu.

A tak lidé nakonec nechali jeskyni otevřenou, aby jejich potomci věděli, odkud vyběhl poslední d'ábel z Žernavy. Ukazovali si to místo dlouhá léta, dokud tam nezačali těžit vápenec a jeskyni nezničili.

O PŘEROVSKÝCH HASTRMANECH

Dokud betonování, regulování a vůbec všechno to lidské kejklování s vodou nevyhnalo z našich řek vodníky, mohli jste i v Přerově potkat jednoho z té hastrmanské živnosti. Vlastně hned dva.

Ten jeden byl učiněné dobračisko. Sedával na břehu u kapličky, anebo ještě raději u dřevěného mostu, který tenkrát přes Bečvu vedl, a spokojeně bafal ze své fajčičky. Za porci tabáku dokonce rybářům naháněl ryby a pomáhal formanům, když jim kolo vozu uvízlo v nějaké škvíře, o které na starém mostě nebyla nouze. Rozzlobil se, jenom když nějaký forman na jeho zaslouženou odměnu zapomněl a tabáček mu nepřinesl. To potom několik dní nevylezl z vody na břeh a po li- dech, kteří šli okolo, roztrpčeně házel bláto a mokrou trávu.

Zato ten druhý, to bylo pěkné kvítko. Lidí se spíš stranil a držel se víc v Žebračce, na Strhanci. Ale když už na nějakého člověka narazil, neváhal ho pořádně postrašit. I dcerka hodináře, který se v Přerově staral o věžní hodiny, se prý s tímhle hastrmanem setkala.

Jednoho dne okopávala se svým otcem brambory na mýtině v Žebračce, kde měli od obce políčko k užívání. Otec se pak vrátil do Přerova, kde musel natáhnou hodiny, a ona zůstala v Žebračce sama. Zdržela se při práci až do klekání. Vtom nedaleko v křovinách uslyšela nějaké čvachtání, jako od kačeny, ale nějaké pořádně veliké. Hned si samozřejmě vzpomněla na hastrmana. Na nic nečekala, popadla motyku a utíkala domů. Celou cestu Žebračkou ji pronásledovaly ty strašidelné zvuky - chvíli z jedné strany to divné čvachtání jako od kachny,

hned zas z druhé strany jako by dupal nějaký chlap. A k dovršení všeho na konci cesty, kde se vzal tu se vzal, na vyvráceném dubu sedí sám hastrman a zle se na ni šklebí.

Dcerka se notně lekla, když ho uviděla. Naštěstí při tom leknutí neztratila ani hlas, ani duchapřítomnost a dala hastrmanovi pěkné křesťanské pozdravení. “Čert tě sper!” zaskřehotal hastrman, protože tím pozdravením nad ní ztratil moc, a zmizel v křoví. Děvče doběhlo domů celé uříčené a propocené a pár dní si z toho poleželo, ale hastrmana v Žebračce už pak naštěstí nikdy nepotkalo.

O PŮVODU A JMÉNU MĚSTA PŘEROVA

Za pradávných dob, kdy od řeky Olšavy k řece Odře se rozkládal hustý les, žil v této zemi mladý, urostlý muž jménem Bojus. Byl plný síly a též - jak mladí bývají dodnes - plný odhodlání měnit svět k lepšímu a konat velké činy. I rozhodl se jednoho dne, že les mezi Olšavou a Odrou přerube, aby lidé mohli putovat novou cestou pohodlněji a bezpečněji než po nejistých stezkách, po kterých chodili dosud.

Co si předsevzal, do toho se také hned pustil. Brzy se však ukázalo, že nejen strach, ale také dobré skutky mívají velké oči a že to bude práce těžší, než se nadál. Nebál se zvěře, proti té se dovedl ubránit. Nebál se ani lesních bytostí, i s těmi dokázal vyjít. Co ho tížilo nejvíc, byla nezvyklá lesní samota. Celé dny neviděl člověka, neslyšel lidské slovo. Přes den ho pohltila práce, zato sotva padl večer, začaly se mu hlavou honit lecjaké myšlenky, stále znovu přemýšlel o tom, co dělá, proč a pro koho.

Konečně při své práci dorazil až k řece Bečvě. Zastavil se, usedl na břeh, aby si odpočinul, a znovu promýšlel, co ho nedávno napadlo.

Ano, udělat pro lidi bezpečnou cestu je určitě dobré. Ale ještě lepší by bylo zajistit lidem dobré a bezpečné místo, kde by mohli žít. A protože Bojus nebyl přítelem dlouhých okolků a taky protože se mu zdejší kraj líbil, rozhodl se, že tu na břehu řeky Bečvy založí hrad.

Osada u toho hradu pak na památku jeho úsilí přerubat les dostala jméno Přerub a jak šel čas, vyrostla osada v město a jméno se změnilo na dnešní Přerov.

Většina pověstí v sobě obsahuje i nějaké to mravní poučení či lidové moudro. Ovšem co je skryto mezi řádky, by si měl každý zkusit najít sám. Z této pověsti lze například vyčíst, že se člověk nemusí bát změnit názor, že zkrátka není špatné udělat něco jiného, než jsme si původně naplánovali. A jak je to vlastně s původem jména města Přerov? Odpověď etymologie zní: Přerov má praslovanský základ a znamená příkop, tůň, bažina, stojatá voda.

O ZLATÉM PRSTENU

Za dávných časů, v té těžké době, kdy na Moravu vpadli Uhři a plenili zem, projížděl krajem kolem Přerova Petr z Radikov. Původem byl Polák a přidal se k těm, kdo pomáhali bránit obyvatele Moravy před loupeživými nájezdy.

Náhle v lese mezi stromy něco zahlédl. Podíval se lépe, a co vidí? Kůň, na něm jeden z nepřátel, u sedla bohatá kořist. A vzadu na koni kořist nejcennější - krásná moravská dívka, strachem ochromená. Petr neváhal, sáhl po luku, šíp zasvištěl a nepřítel se skácel z koňského hřbetu. Také dívka sklouzla na zem a polekaný kůň zmizel mezi stromy. Petr spěchal k dívce a když se přesvědčil, že kromě úleku jí nic není, ptal se jí, kdo je a kde je její domov.

“Mým otcem je Odřivous, pán přerovského hradu,” odpověděla dívka, “a až mu řeknu, že jsi mě zachránil, dozajista ti dá vše, oč požádáš.” “A kdybych požádal o tebe?” zeptal se Petr. Dívka se zapýřila, stáhla z prstu svůj zlatý prsten, rozlomila jej a jednu půlku podala Petrovi.

“Jako ty dvě poloviny prstenu patří k sobě, tak k sobě patříme i my a já nebudu jiného než tvoje,” pronesla slavnostně.

V tu chvíli místo radosti sevřela Petra starost. Uvědomil si, že je chudý a nemůže své nastávající mnoho nabídnout. Tu si vzpomněl na uherského koně a na kořist, s kterou utekl. Požádal tedy dívku, aby na něho počkala, a rozjel se koně hledat. Dívka čekala dlouho, a když se začalo stmívat, s úzkostí přemítala, co se mohlo Petrovi přihodit a proč se pro ni nevrací.

Toho dne projížděl okolo Přerova ještě jeden mladý bojovník. Byl to Božeta, syn urozeného pana Všeбора, a nemálo se podívil, když ve tmícím se lese našel krásnou dívku, o níž věděl, že je dcerou přerovského hradního pána. Neprodleně ji odvezl do Přerova. Tam mu její otec v domnění, že Božetovi vděčí za záchranu své dcery, nabídl její ruku. Božeta bez váhání přijal. Marně dívka namítala, že si ho nemůže vzít, že je zaslíbena jinému.

Ve svatební den, kdy už ji přiváděli k ženichovi a ona se vzdávala veškeré naděje, dorazil na hrad jezdec se dvěma koni. Dívka ho hned poznala. “To je on, to je můj zachránce!” vykřikla a vyprávěla, co se tenkrát doopravdy stalo. A když se pak ona i Petr prokázali půlkami zlatého prstenu, všichni uznali Petrovo právo a Božeta sám vložil dívčinu ruku do jeho.

Po svatbě Petr se svou krásnou paní odjel do Polska a stal se zakladatelem rodu, který měl v erbu půl stěly na polovině prstenu.

STUDÁNKA V PŘEDMOSTÍ

V Předmostí za školou bývala studánka s velice chutnou kyselkou. O té studánce se říkalo, že tam nebyla odjakživa, ale že ji tam udělal jeden pocestný.

Jednoho dne kráčel od Popovic k Předmostí unavený pocestný. Hrdlo měl vyprahlé a nohy rozbolavené, hledal tedy, kde by si mohl odpočinout a uhasit žízeň. Na blízkém poli pracovali lidé a pocestný k nim zamířil, aby si od nich vyprosil trochu vody, když tu jeho pohled zlákala louka u cesty.

“Tady bude určitě voda,” pomyslel si, “kde by se tu jinak v tomhle horkém dni vzala tak pěkná a svěží tráva.” Jenomže i když louku křížem krážem prochodil, nikde žádný potůček ani žádný pramen nenašel. A přitom se mu půda pod nohama měkce prohýbala, přímo cítil, jak je plná vody. I vyrýpl svou holí do země malou jamku a hle! V jamce se zavrtěl a zabublal pramínek a ve chvíliče pocestnému u nohou ležela pěkná, živá studánka.

Sklonil se k ní a nabral si chladivé vody. Ach, ta byla dobrá! Nabral si znovu a byla ještě lepší. Nabral si potřetí a nadšením přímo vykřikl. Lidé, kteří pracovali na nedalekém poli, se k němu seběhli, přilákání jeho výkřikem. Udiveně se dívali na studánku, která tu ještě včera nebyla. Když si pak z nové studánky nabrali vody, i oni potvrdili, že tak dobrou vodu ještě nepili.

Zpráva o studánce s neobyčejně chutnou vodou se rychle rozkřikla a pro vodu si sem brzy chodili z celého okolí.

Po čase jel kolem voják na koni a protože měl žízeň, zamířil přímo ke studánce. Nic nedbal na volání lidí, že zem je tam mokrá a nejistá. Bahnitá půda takovou tíží neunesla a vojáka i jeho koněm pohltila. Lidé jim běželi na pomoc, jenomže už bylo pozdě. Od té doby ve studánce stoupały k hladině bubliny vzduchu, to jak tam dole pod zemí dýchaly dva propadlé životy a čekaly na své vysvobození. Možná tam čekají dodnes, protože když se pak pozemky odvodňovaly, studánka vyschla a byla zasypána.